

ŽIVA KULTURNA DEDIŠČINA SLOVENIJE

Škofjeloški pasijon

Ime: Škofjeloški pasijon

Sinonim: Processio locopolitana

Zvrst: Uprizoritev ali predstavitev

Podzvrst: Gledališče

Predmetna oznaka: Procesija, ulično gledališče, dramatika, letne šege

Lokacija: Škofja Loka, občina Škofja Loka

Nosilec izročila, znanja ali dejavnosti: Občina Škofja Loka - zanjo župan Igor Draksler, Poljanska cesta 2, 4220 Škofja Loka, Tel.: 04 51 12 300,

fax.: 04 51 12 318, obcina@skofjaloka.si, <http://www.skofjaloka.si>

Geokode lokacije (GPS): Mestni trg N 46° 10' 84", E 14° 18' 24", Pod gradom N 46° 9' 51", E 14° 18' 24", Spodnji trg N 46° 9' 50", E 14° 18' 30", Kašča N 46° 10' 14", E 14° 18' 29".

Prostor dediščine: Staro mestno jedro Škofje Loke

Pristojnosti: Literarna zgodovina, slovenistika, dramatika, zgodovina

Povezave z ustanovami: Kapucinski samostan, Kapucinski trg 1, 4220 Škofja Loka, tel. 04/5120970

Povezave z registri: Register nepremične kulturne dediščine: Staro mestno jedro, EŠD 737. Register žive kulturne dediščine: EŠD 0001.

Avtorja prijave: Romana Bohinc (občina Škofja Loka), dr. Naško Križnar (Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU, Ljubljana)

Opis dediščine

Škofjeloški pasijon ali Processio locopolitana, ki ga je leta 1721 napisal škofjeloški kapucin pater Romuald Marušič, je najstarejše v celoti ohranjeno dramsko besedilo v slovenskem jeziku in edinstvena priča srednjeveško – baročne dramtizacije ter tedanjega govornega jezika.

Tako po literarno zvrstni kot po tekstološki plati gre za enega zadnjih ostankov srednjeveških spokorniških procesij v Evropi. Ker se je izvajal še v dobi baroka, je prevzel baročne uprizoritvene značilnosti. Izjemnega pomena je, da je v njem prvič izpričana umetnostna zvrst slovenskega jezika, poleg tega pa za sedaj predstavlja edino, v celoti ohranjeno, režijsko pasijonsko knjigo v evropskih deželah tedanjega časa. Po več stoletnem premoru je bil spet uprizorjen v postno velikonočnem času leta 1999 in 2000, naslednjič pa leta 2009.

Škofjeloški pasijon je spokorniška pasijonska procesija, ki se uprizarja v velikonočnem času.

V njej nastopa 640 igralcev, od tega 80 konjenikov.

Procesijska oblika uprizoritve pomeni, da se kostumirane igralske skupine druga za drugo pomikajo v sprevodu, nato pa na vnaprej določenih prizoriščih odigrajo svoje prizore. Igrani prizori, med katerimi so dramsko najbolj oblikovani Raj, Zadnja večerja in Glej človek, procesijsko predstavitev pripeljejo v območje gledališča.

Tematsko Škofjeloški pasijon predstavlja Kristusovo trpljenje, torej dogajanje od Cvetne nedelje do pokopa na Veliki petek, v trinajstih prizorih, ki so razdeljeni v 20 slik.

Pasijon ima dva poglobitna razdelka. V prvem govori o človekovem padcu v greh, ki je delo hudobnega duha, v drugem pa prikazuje Kristusovo trpljenje, s katerim je človek odrešen. Pasijonska procesija združuje trojni namen: poučni, spodbudni in dejavni. Človek naj spozna greh in njegove posledice, ob Kristusovem trpljenju naj se zave svoje grešnosti in naj se potruji za poboljšanje.

Množica nastopajočih se pripravi na predstavo v prostorih nekdanje vojašnice na Partizanski cesti (za Mestnim pokopališčem) in se nato odpravi po cesti v staro mestno jedro, mimo Kapucinske cerkve in samostana, čez Kapucinski most in skozi Mestna vrata do Mestnega trga, kjer je na njegovem osrednjem delu, pred Kužnim znamenjem, osrednje prizorišče (prizorišče A). Na tem mestu se prvič odigrajo vsi prizori pasijona. Gledališka procesije gre nato naprej po Kopališki ulici, kjer na koncu Mestnega trga pride do prizorišča Pod gradom (prizorišče B), ki je postavljeno na razširitvi trga pred Upravno enoto Škofja Loka. Tu se prizori odigrajo drugič. Pasijon potuje po mestu naprej do znamenja, spet obrne nazaj proti mestu in začenja pot proti tretjemu prizorišču na Spodnjem trgu

(prizorišču C), ki je postavljeno tik ob križišče poti Škofja Loka – Puštal – Poljanska dolina. Tu se prizori odigravo tretjič. Procesija igralcev in konjenikov nato nadaljuje pot do zadnjega prizorišča, na Spodnjem trgu, pred staro mestno Kaščo (prizorišče D). Ko so vsi prizori odigrani tudi tam, celotna gledališka zasedba nadaljuje pot do prostorov odkoder je krenila

Nastopajoči prihajajo iz celotnega nekdanjega Freisinškega posestva, kar danes pomeni, iz mestnega jedra Škofje Loke in njene okolice (Reteče, Sveti duh, Sora, Žabnica), iz Poljanske doline (Žiri, Gorenja vas, Poljane) in iz Selške doline (Sorica, Železniki, Selca, Bukovica) .

V preteklosti je Škofjeloški pasijon režiral o. Romuald, nato leta 1936 Tine Debeljak v Škofji Loki (statična postavitev); nato leta 1965 Mirko Mahnič v tržaškem Slovenskem gledališču; nato leta 1999 in 2000 Marjan Kokalj, ki je opravil rekonstrukcijo in se najbolj približal o. Romualdu. Zanimiva je tudi postavitev Škofjeloškega pasijona leta 2000 v SNG Drama v Ljubljani, režiserke Mete Hočevar.

Za oživljanje pasijona v našem času je zaslužen posluš različnih cerkvenih in posvetnih ustanov in angažiranost ljubiteljskih gledališč. Prostovoljna udeležba ljubiteljskih igralcev ter konjenikov omogoča nadaljevanje tradicije in zanimanja ter sodelovanja prebivalcev širšega območja Škofje Loke pri nastajanju predstave. V priprave so vključeni obrtniki oblačilne in lesne stroke ter izdelovalci raznih predmetov, ki služijo kot rekviziti pri predstavi.

Ciklično uprizarjanje Škofjeloškega pasijona je temelj za prenos Škofjeloškega pasijona iz generacije v generacijo. Občina Škofja Loka je sprejela odlok po katerem se rekonstrukcija Škofjeloškega pasijona uprizarja vsakih 9 let.

Škofjeloški pasijon predstavlja eno največjih dragocenosti srednjeveškega mesta Škofje Loke, edinstven del kulturne zgodovine slovenskega naroda in ima velik pomen tudi v Evropskem prostoru. Kot tak predstavlja pomemben vir za preučevanje splošne kulture tedanjega časa in je vir navdiha tudi za novodobne umetniške ustvarjalce.

Pasijon je omenjen v priročnikih slovenske literarne zgodovine, posebej ga obravnava literatura o zgodovini slovenske dramske umetnosti. Ohranitev jezikovne podobe omogoča vpogled v tedanjo leksiko in skladnjo, ki je v marsičem presenetljivo podobna današnji, kar dokazuje jezikovno zrelost. Rovtarsko in Gorenjsko narečje, katerega vpliv je čutiti v zapisu pasijona, je še vedno precej prisotno v tem delu Slovenije, zato pomeni za prebivalce na Škofjeloškem potrditev njihove narečne tradicije in vzpodbudo k ohranjanju le-te. Pasijon razkriva pristop tedanjih kapucinov do ljudi, izkazuje njihovo skromnost in globoko mistiko v zanimivem dialogu z ljudskimi predstavami. Ponovno uprizarjanje nam torej širi pogled na zgodovino umetniškega ustvarjanja pri Slovencih.

Škofjeloški pasijon je navečja gledališka predstava na prostem v Sloveniji. V letih 1999 in 2000 si je ga je ogledalo 53.000 ljudi. Njegov pomen sega izven cerkvenih okvirov na področje izobraževanja, kulture in kulturnega turizma.

Priloge

Bibliografija

Benedik, Metod (1995): "La passione", primo testo drammatico della lingua Slovena. V: Doglio, federivo (ur.), *Il teatro e la Biblia*. Roma: Garamond, [192]–201.

Benedik, Metod (2000): Passionsspiele von Škofja Loka. *Wiener Provinzbote der Kapuziner* 57, 2: 154–158.

Florjančič, Alojzij Pavel (2008): *Škofjeloški pasijon 2008*. Škofja Loka: Muzejsko društvo; Stara Loka: Župnijski zavod Sv. Jurija (Zbirka Loški razgledi. Doneski; 16) (Memorabilia Locopolitana; 7).

Kokalj, Marjan (1999): Uprizoritev Škofjeloškega pasijona v letu 1999. V: Škofjeloški pasijon [oče Romuald – Lovrenc Marušič]. Ljubljana: Mladinska knjiga (Zbirka Klasiki Kondorja; 30): 239–244.

Križnar, Franc (1991): Glasbena dramaturgija Škofjeloškega pasijona. *Loški razgledi* 38: 131–170.

Kuret, Niko (1934): *Slovenski pasijon. Prolog, predigra, štirinajst slik in zaključni zbor. Po rokopisu škofjeloške pasijonske procesije iz leta gospodovega 1721*. Kranj: Založba Ljudskih iger.

Mantuani, Josip (1917): *Pasijonska procesija v Loki*. Ljubljana: J. Blasnika Nasl.
O. Romuald (1972): *Škofjeloški pasijon. Faksimile*. Ljubljana: Mladinska knjiga (Monumenta litterarum Slovenicarum; 11).
Romuald, Deželak, Monika, Tomaž Erjavec, Damjan Bojadžiev, Matija Ogrin (ur.). (2009): *Škofjeloški pasijon. Elektronska znanstvenokritična izdaja. Verzija 1.0*. Ljubljana: Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU (<http://nl.ijs.si/e-zrc/sp/index-sl.html>).
Thaler, Darja (2005): *Družbene implikacije škofjeloškega pasijona in njegov pomen za identiteto Škofjeločanov*. Magistrsko delo, Ljubljana : [D. Thaler].

Filmografija

O. Romuald, Škofjeloški pasijon (2000) = Processio Locopolitana. 1721–1999. [Videoposnetek.] Škofja Loka: Občina, p 1999, DVD.

Zvočni posnetek

Marušič, Lovrenc; **Jan**, Aleš / prireditelj – režiser (1992): *Škofjeloški pasijon* [Zvočni posnetek]; Ljubljana: RTV Slovenija, Založba kaset in plošč.
Srebotnjak, Alojz – skladatelj, **Romuald** – pisec besedila za pesmi *Škofjeloški pasijon* (2002). *Ekstaza smrti. Kantata za mešani zbor, bariton solo in orkester*. [Zvočni posnetek.] Ljubljana: RTV Slovenija, Založba kaset in plošč.